

Paradigma'nın Gündemindekiler

N. Berdyaev, İnsanın Kaderi

Kant, Saf Aklın Eleştirisi

G. Steiner, Babil'den Sonra: Dilin ve Tercümenin Boyutları

Joseph Rouse, Bilgi ve İktidar/Bilimin Politik Felsefesine Doğru

M. Sheikh, İslâm Felsefesi Terimleri Sözlüğü

Robert A. Nisbet, Sosyolojik Gelenek

Hugh J. Silverman, Tekstüalitelere

Ralph Waldo Emerson / Denemeler ve Konuşmalar

W. T. Jones, Batı Felsefesi Tarihi (III, IV ve V. Cilt)

Dermot Moran, Fenomenolojiye Giriş

Paul Ricoeur, Yorumların Çatışması (II. cilt)

Bryan Magee, Wagner ve Felsefe

Jöntürkler
Jönkürtler
Muhafazakârlar
Meçhul Okurla Söyleşiler

Hüsamettin Arslan

Jöntürkler, Jönkürtler, Muhafazakârlar / Meçhul Okurla Söyleşiler

Yazar

Hüsamettin Arslan

Editörler

Gökhan Yavuz Demir & Ekrem Ayyıldız

Bu kitabın yayın hakları **Paradigma Yayıncılık**'a aittir; hiçbir bölümü yayıncının izni olmaksızın fotokopi ve kompüter dahil hiçbir elektronik ya da mekanik araçla yeniden üretilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, Şubat 2012

Dizgi-Mizanpaj

Hülya Aşkın-Bilen

Kapak

Bakış Grafik

Baskı

Eren Ofset

ISBN: 978-975-7819-65-3

Paradigma Söyleşi Serisi: 2

1. Sosyal Bilimler, 2. Politika Felsefesi,
3. Dil Felsefesi ve Dil Sosyolojisi, 4. Modernite (Aydınlanma, Kapitalizm,
Marksizm, Rasyonalizm, Sekülerizm, Pragmatizm, İdeoloji, Bilimizm,
Milliyetçilik, Etnisizm), 5. Muhafazakârlık, 6. Gelenek,
7. Yakın Tarih, 8. Etik

PARADİGMA YAYINCILIK

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok.

Yücer Han No: 42/3-5 – 34110

Cağaloğlu/İSTANBUL

Tel: (0 212) 528 19 28

Faks: (0 212) 526 81 52

www.paradigmakitap.com

info@paradigmakitap.com

Jöntürkler
Jönkürtler
Muhafazakârlar
Meçhul Okurla Söyleşiler

Hüsamettin Arslan

Hüsamettin Arslan: Prof. Dr. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi. 1956 Ordu-Mesudiye doğumlu. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü mezunu. Yakın Çağ Türkiye Tarihi alanındaki yüksek lisans tezini aynı bölümde yaptı. Daha sonra alan değiştirdi ve doktorasını İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde Genel Sosyoloji ve Metodoloji alanında, “bilgi sosyolojisi” ve yeni sosyoloji disiplini “bilim sosyolojisi” alanında yaptı. Yegâne entelektüel hobisi “felsefe” okumak. Hobilerin görevlerden daha kalıcı olduğuna inanıyor. Ona göre “tarih” ve “felsefe”yle birlikte okutulmadığında, “sosyoloji” “teknoloji”den başka bir şey değil; bu yüzden sosyolojiyi “toplum hakkında felsefe” olarak tanımlıyor; sosyoloji “sosyal felsefe”dir. Bu yüzden herhangi bir sosyolojinin değil, ya da “ortodoks” sosyoloji anlayışının değil, “felsefi” sosyolojinin savunuculuğunu yapıyor. Arslan’ın elinizdeki metin dışında “kitap” olarak yayınlanmış tek metni, doktora tezi olan *Epistemik Cemaat/Bir Bilim Sosyolojisi Denemesi* (Paradigma Yayınevi, İkinci Baskı, 2007). Elinizdeki metin ikinci kitabı. Ayrıca çeşitli dergilerde yayınlanmış makaleleri ve henüz yayınlanmamış yazıları ve çalışmaları var. “Çeviri”ye çok büyük bir önem atfediyor ve bu amaçla İngilizce’den çeviriler yapıyor. Çok sayıda felsefe ve sosyoloji içerikli kitabın çevirisini yaptı.

İçindekiler

Teşekkür	XI
İkinci Baskı İçin	XV
İkinci Baskıya Giriş: Prezantizm	XIX
Önsöz ve Giriş	1
I. "Azgelişmiş" Beyaz Elitler	15
II. Aydınlanmış Devlet'in Karanlık Yüzü: Ergenekon	31
III. Radikaller, Azizler, Sistem ve AKP	49
IV. Türkiye'de Devlet ve İslam: Örs ve Çekiç	77
V. İmparatorluk, Resmî İdeoloji ve Etnisizm	93
VI. "Etnik" Kürt Değil "Otantik" Kürt	107
VII. T-ü-r-k = K-ü-r-t = ü+t+k+r	127
VIII. Milliyetçilik Paganizme Dönüştür	153
IX. Seküler Amentü: "Türküm, doğruyum..."	167

X.	“Yaşasın Kürtçü Mücadele!”	175
XI.	Entegrasyon mu Asimilasyon mu?	181
XII.	Uygarlığın Anası Savaştır	193
XIII.	Türkiye’nin Sorunları	201
	Dizin	209

*Uluslararası kapitalizm çağında, bir anlamı var mı emin değilim:
“Bana patronunu söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.” Bütün bir
entelektüel yetişme sürecimde, hiçbir yabancı vakıftan burs almadım,
hiçbir uluslararası burs kullanmadım; bu yüzden kitabımı ailemin
ikinci babası, “velinimetimiz” mühendis-işadamı sevgili kardeşim
Muammer Arslan’a ithaf ediyorum; bu ithafı hiç kimse ondan daha
fazla hak etmiyor.*

H. Arslan

Teşekkür

Elinizdeki metnin ne kadar çok maddî ve manevî borcu var! Bir seçme yapmam gerekiyor. Üşengeçlik ya da başka nedenlerle yazmayan bir akademisyeni sonu gelmez bir ısrarla yazmaya zorlayan ve elinizdeki metnin ortaya çıkmasına vesile olan Star gazetesi Pazar ilavesi Açık Görüş'ün editörü sayın Halime Gökçe'ye, Açık Görüş'te yayınlanan "Beyaz Elitler" başlıklı yazımdan hareketle benimle röportaj yapan ve bu röportajı yazarı olduğu, merkezi Batman'daki *Duruş* gazetesinde iki gün yayınlayan Avaşın Yorulmaz'a teşekkür ederim. Kadim dostum tarih profesörü Ahmet Nezihi Turan, yazılarımı kitaba dönüştürmem konusunda beni ısrarla teşvik etti; müteşekkirim. Burada Prof. Dr. Feridun Yılmaz'ı zikretmeden geçemem; Heidegger'i yalnızca onunla tartışabildim; Heidegger konusunda yalnızca onun başını ağrıtabildim; paylaşmak güzeldir.

Metnim, öğrencim ve dostum Dr. Gökhan Yavuz Demir'e çok şey borçludur; çünkü yüksek lisansını ve doktorasını dil konusunda yaptı ve danış-

manlığım boyunca kendisiyle birlikte “dil” hakkında okumama (dil felsefesi, sosyolojisi ve lingüistik vb.) ve düşünmeme vesile oldu, dili yıllarca onunla tartıştım; hiçbir “teşekkür” dostluğunu ve “entelektüel yoldaşlığını” karşılayamaz. Halen Ege Üniversitesi’nde Eric Voegelin üzerine doktora tezi hazırlayan öğrencim Bengül Güngörmez’e müteşekkirim; danışmanlığım vesilesiyle “muhafazakârlığı” tekrar tekrar düşünme fırsatı buldum. Grek felsefesine ilgi duymama vesile olduğu ve Platon’un diyaloglarındaki “adalet” kavramına (adalet güçlünün lehine işler) dikkatimi çektiği için öğrencim Dr. Funda Günsoy Kaya’ya çok şey borçluyum. Çalışmalarına gözardı edemeyeceğim katkılarından dolayı öğrencim Arş. Gör. Mihriban Şenses’e müteşekkirim; kanser araştırmaları hakkında çalıştı; elinizdeki metindeki “kanser” metaforunda onun mührü vardır: “etnik milliyetçilik kanserojendir.”

Bu metinde “etik,” “tolerans,” “hoşgörü” ve “merhamet” kavramlarına her vurgumda sevgili annemin sufi geleneğin tecessüm ettiği kişiliğinin mührü var; yaşlandıkça ona benziyorum. Sevgili anneciğim, bir kere daha mübarek ellerinden öpüyorum ve sonsuza kadar öpeceğim.

Paradigma Yayınevi’nin editörleri ve emektarları edebiyatçı dostum Ekrem Ayyıldız’a (kitabıma epigraf olarak koyduğum ve sadece hatıralarımda kalmış bulunan Dostoyevski diyalogunu benim için üşenmeden aradı ve buldu) ve Sebahattin Yıldız’a dile getirmem imkânsız fedakârlıklarından dolayı müteşekkirim. Kitabımın baskı, yayın ve dağıtımına büyük emek vereceğinden ve gerekli titizliği göstereceğinden eminim; Paradigma Yayınevi Müdürü Mümin N. Özdemir’e şimdiden teşekkürler.

Elinizdeki metin, tarihçi dostum Doç. Dr. Gültekin Yıldız ile dostum entelektüel-işadamı Alper Kanca'nın "ironik" ifade tarzlarına çok şey borçludur; ironi hayatın rengidir; onlar benim hayatımın.

Son olarak; 1992 yılından beri Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde hocayım ve elinizdeki kitabın her satırında Sosyoloji, Felsefe ve Psikoloji öğrencilerimin büyük payı var; metnimdeki fikirleri onlara ders anlatırken ve tartışırken geliştirdim; fikirlerimi ilk ödüllendirenler, dolayısıyla kitabımı ilk ödüllendirenler onlardır; hocalar öğrencilerinden öğrenirler. Onlar, bu kitaptaki fikirlerin "adsız" mimarlarıdır; hepsine müteşekkirim.

İkinci Baskı İçin

Elinizdeki metinde zaten bildiğiniz şeyleri yazdım; belki de “apaçık” şeyleri. Apaçık şeyleri, fakat kendi üslubumla; kalbimle. Bu mini kitabımı okuduktan sonra, bildiği şeyleri “temcit pilavı” gibi tekrar önlerine koyduğumu düşünecek meçhul okurlarımdan peşinen özür diliyorum. Bu özür benim onlara minnet borcum. Fakat eğer az ya da çok, iyi ya da kötü, yüzeysel ya da derin “yeni ve önemli” şeyler söylemiş isem, meçhul okurumun da bana bir minnet borcu vardır. Yazmak okura borçlanmak; okumak yazara borçlanmaktır.

“Tarafsız” olduğumu iddia edecek kadar ahmak değilim. Modern “tarafsızlık” mitine inanmıyorum; tarafsızlık perspektifsizliktir; perspektifsizlik perspektifin bulunmadığı perspektiftir. Fakat yalnızca Tanrı perspektifsiz olabilir. Bir insanın tarafsız olduğunu iddia etmesi sadece şu anlama gelebilir; yalnızca benim söylediklerim doğru, yalnızca

benim söylediklerime inanın! Tarafsız, örtülü bir şekilde böyle der; Tanrı'nın "acı" tebessümüyle karşılaşması mukadderdir.*

* Kitabımın ikinci baskısına mini "ekler" yaptım ve ekleri göstermek için başlıklara dipnot atıp yazıldıkları tarihi belirttim. Ve kitabımın birinci baskısındaki metinlerde "tek bir cümle" hariç hiçbir şeyi değiştirmedim. Kitabım Türkiye'nin sıcak gündemiyle ilgili olduğu için tarih belirtmeyi önemli gördüm.

*“Birdenbire Şatov’un bütün vücudu titremeye başladı.
– Bu kelimelerle değil, başka kelimelerle sorun bana,
başka kelimelerle!*

Stavrogin soğuk bir şekilde baktı ona.

*– Pekâlâ, dedi, başka kelime kullanayım. Sen kendin
Tanrı’ya inanıyor musun, inanmıyor musun? Bunu öğren-
mek istiyordum.*

Şatov coşku ve öfke içinde, kekeleyerek:

*– Rusya’ya inanıyorum ben... Rus Ortodoksluğuna...
İsa’nın vücuduna inanıyorum... Onun Rusya’da yeniden
geleceğine, Rusya’da dirileceğine inanıyorum.*

– Peki, ya Tanrı’ya? Tanrı’nın kendine?

– Ben... şey... Tanrı’ya da inanacağım.”

Dostoyevski, Ecinniler

Önsöz ve Giriş

Yazı iktidardır; yazma eylemi entelektüel iktidarın tecessümüdür. Yazmak, benim için “çekiçlemek”tir. Çekiçlemek “aforizmaya,” “aforizmatik” bir üsluba ve metafora başvurmaktır; düşünme, yazma yöntemlerinin işlemediği yerde aforizma ve aforizmatik üslup ilaç gibidir. Yazı metaforlarla yaratır. “Çekiç” Alman düşünce geleneğinden miras aldığım bir metafor. Ultra-demokrasiler çağında yaşadığımızı düşünerek başına “mini” sıfatını ekledim; benim çekicim “çekiç” değil, “mini çekiç.” Kağıdı ve yazımın müstakbel bütün muhataplarını çekiçliyorum; meçhul okurlarım dahil. Yazıda çekiç darbeleri “vurgular”dır; okumak metnin yazarının “vurgularını” okumaktır; yazar müstakbel muhataplarını “ikna” etmek için vurgular. Her konuşma gibi her yazı da “retoriktir.” Çekiçleme hakkı çekiçlenenin de çekiçleme hakkına sahip olduğunu zımnen varsayar. Hakiki okur, okuduğu kitabı ve yazarını çekiçleyen okurdur. Hakiki okuma, metni yazardan farklı olarak “yeniden” vurgulamadır. “Su normal şartlarda

yüz derecede kaynar" önermesinde vurgu "normal şartlarda" ifadesindedir, "yüz derecede" ifadesinde değil. "İnsan *zoon politikondur*/politik hayvandır" önermesinde vurgu "politikon" kelimesindedir, "hayvan" kelimesinde değil. "Etnik milliyetçilik kanserojendir" ifadesinde vurgu "etnik" kelimesinde değil, "kanserojen" kelimesindedir.

"İdeoloji" konulu dersimde hemen her yıl öğrencilerimle aramda şöyle bir diyalog geçer: "Ben anti-ideologum." Bir öğrenci itiraz eder: "Fakat anti-ideoloji de bir ideoloji değil midir?" "Evet, öyledir, fakat anti-ideoloji trans-ideolojidir, meta-ideolojidir." Sonra eklerim: "İdeolojilerle birlikte yaşamak kaderimizdir. İdeolojilerle flört ederim, fakat onlarla aynı yatağa girmem. İdeolojilerle flört etmek, ideolojilere, düşünceye açık olmak; ideolojilerle aynı yatağa girmek, ideolojilerin 'kapatması, yosması' olmaktadır. Eğer entelektüel oyunda bir rolüm olacaksa bu rol, 'libero'nun rolü olsun isterim." Ve tartışma böyle devam eder...

Popüler entelektüel kültürümüzün geçerli akçelerinden biri "öteki" (other) kavramıdır; bu kavramı türevi izler: "ötekileştirme." Ötekileştirme "iyi" şeyleri kendine, "kötü" şeyleri "öteki"ne atfetme eylemidir. Ben bu türeve bir başkasını ilave ediyorum: "ötekileştirenleri ötekileştirme." "Ötekileştirmeye" daima "ötekileştirilme" eşlik eder. Tipik "öteki" "barbar, ilkel," "Doğu" ya da "Yahudi"dir. Öteki olarak "Yahudi" "öteki" kavramı etrafından gelişen düşünce geleneğinin paradigmasıdır. Yahudi kadim Babil ve Mısır'dan beri "öteki"dir. Yahudi dünyamızın, "beyaz" Çingenesidir. Yakın entelektüel tarihte bu "öteki" kavramı öylesine aşırı ölçülerde vurgu-

lanmıştır ki, sonunda “öteki” “yüce öteki”ye, “mitolojik öteki”ye dönüşmüştür. IRA mittir, Doğu mittir, çizgi filmlerin faresi mittir, Alevilik mittir, radikal muhalif entelektüel mittir, “tehcir ya da katliam” Ermenisi mittir. Denklem açıktır: Kedi “devlet,” fare Yahudi’dir. Bu tek taraflı bir aşktır; “ötekileştirenler” eleştirilerek lanetlenmiş, “öteki” eleştiriden muaf tutulmuştur. Bu doğal olarak “ötekileştirenin” “ötekileştirilmesiyle” sonuçlanmıştır. Ötekileştirenler eleştirilmelidir; ötekileştirenler kendilerini eleştiriye tâbi tutmalıdır. Bu doğrudur. Fakat “ötekileştirenleri” ötekileştirenler de eleştirilmelidir; ötekileştirenleri “ötekileştirenler” de eleştiriye tâbi tutulmalıdır; “ötekileştirenleri ötekileştirenler” de kendi kendilerini eleştiriye tâbi tutmalıdır.

Elinizdeki metin ünlü Yahudi Filozof Emmanuel Levinas’a çok şey borçludur: “Etik ontolojiyi önceler,” sorumluluk etiğini, kitabın sonundaki röportajda dile getirdiğim gibi, Levinas’ın fikrini Musevilerin kutsal kitabından aldığı şu diyalog çok iyi özetler: “Tanrı Kabil’e sordu: Kardeşin nerede? Kabil cevap verdi: Ben kardeşimin çobanı mıyım?” Kabil’in cevabının anlamı açık: ben kardeşimin sorumlusu değilim. İslam dininde buna çok benzer birşey var: Elest Bezm’inde Allah ruhlara sordu: “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” Ruhlar “Evet” diye cevap verdiler. “Hayır” deme özgürlükleri vardı; fakat onlar “Evet” dediler, evet “söz” veriyoruz, bize verdiğin nimetlerin, verdiğimiz “bu söz”ün, bu “yemin”in sorumluluğunu üstleniyoruz. Müslümanın Allah’la “ahid”i budur. Biz varolmadan önce etik vardı. Birlikte yaşamının önşartı, *a priori* kuralı etikti. “Evlilik etik bir kurumdur” der Hegel; her türlü

birliktelik etiktir ve etik olmalıdır. Etik bir “koşul,” bir “şart” olarak “reel”dir ve onsuz birlikte yaşamak imkânsızdır.

Sorumluluk etiği insanı sorumlu olmaya, “mesul” olmaya çağırır; bedeninden, ruhundan ve eylemlerinden, dostlarından ve düşmanlarından, sevgisinden ve nefretinden, komşusundan ve başka insanlardan, ve herşeyden önemlisi “özgürlüğünden” sorumlu olmaya çağırır. Özgürlük ve özgürlük hakkı, sorumluluk ve yükümlülük olmadığında cinayettir. Özgür olmak aynı zamanda “sorumlu olmak,” “mesul” olmaktır.

Yegâne eğitim “sorumluluk” eğitimidir; öğrenci öğrenciliğinden, hoca hocalığından, devlet adamı devlet adamlığından, devlet devletliğinden sorumlu olmalıdır. Yegâne ütopyam etik ütopya; yalnızca etik ütopyalar bağlılarının kan dökmesini engelleyebilir; yalnızca etik ütopyalar “iktidar” peşinde değildir. Sorumluluk adalettir; yazar “adil” olmalıdır; çünkü adalet kalemin ucundadır; yazar kaleminden sorumlu olmalıdır; çünkü sorumluluk adalettir. Ve bütün avcılar katildir; avcılık kulüpleri kapatılmalıdır; hobilerini tatmin etmek için balıkları oltasının ucundaki yemle kandırarak öldüren ve bundan sadistçe haz alan balık avcısı katildir; ticaret amacıyla balık avlama için bir etik bulunabilir; fakat hobi olsun diye balık avlayan kişi katildir; inançları gereği kurban kesen adam meşru görülebilir, fakat hobi olsun diye balık ve hayvan avlayan kişi katildir. Avcılığı konu edinen ve yücelten yayınlar ve televizyon kanalları kapatılmalıdır!

Etnik milliyetçi “avcı”dır; muhatabı olan halkın ve halkların sorumluluğunu taşımaz; muhatabı olan